

van den dood, die men als de moederrechtelijke pleegt te karakterizeeren, een opvatting, die, naar ons gevoel, den dood haast belangrijker doet zijn dan het leven.

Wij kennen de bijzondere positie die de vrouw bij de Etruriërs innam en die sterk verschilde van die bij Grieken en Romeinen. De afstamming van de moeder gold als belangrijker dan die van den vader, zoodat op grafschriften bij voorkeur de naam van de moeder vermeld wordt. De vrouw mocht aanwezig zijn bij feestmalen (zie afb. 12) en spelen (anders dan bv. in Griekenland!), en speelde in het openbare leven een groote rol. Een figuur als die van Tanaquil wekt herinneringen aan koninginnen uit het Oosten als een Artemisia uit klein-Azië, bekend uit den slag bij Salamis, en een Semiramis.

In zulk een sfeer heeft het mysterie van leven en dood den zin van voortdurende wedergeboorte. Het individu is slechts en vóór alles schakel in de keten van geslachten. Een uitspraak van Jezus, die Johannes geeft, vertolkt deze opvatting in het spiritueele: „Als de zaadkorrel niet in de aarde daalt en sterft, blijft hij alleen, maar als hij sterft brengt hij rijke vruchten voort”, een uitspraak die niet toevallig het Christendom met de moederrechtelijke sfeer verbindt.

Deze liefdevolle aandacht voor den dood, voor welke Van Ginneken ook uit onze middelnederlandsche litteratuur enkele voorbeelden heeft gegeven, en die spreekt uit een uiting als deze:

Wie leeft blijft steeds alleene.
Vermenigend werkt de dood.
Doodgaan doet pijn in 't kleene.
De weergeboorte is groot.

pleegt zich in het algemeen op verscheidene wijzen te openbaren: in groote zorg voor grafmonumenten en vooral ook in symboliek.

Wij vermoedden het reeds in de wijze waarop het Troilosavontuur werd uitgebeeld. Ook een voorstelling als in afb. 3 is weergegeven, een sarcophaag waarop Ulixes (Odysseus) en de Sirenen zijn afgebeeld, Ulixes die zich aan de mast heeft laten vastbinden om niet te kunnen bezwijken voor het verleidelijk gezang der Sirenen, is bezwaarlijk te scheiden van symbolische bedoelingen. Zoo ook de graveering van een spiegel als in afb. 10 is afgebeeld: Herakles (met de knots) staande naast Minerva, rechts een gevleugelde godin (Thetis), links een naakte figuur (Eris) met stilus en balsamarium. Soms meenen wij iets van den zin der voorstelling te kunnen vatten, meestal ontgaat ons die: maar evenzoo ontgaat den niet-ingewijde de zin van een Christelijke voorstelling. Het is de geesteshouding van het „Alles vergänglichliche ist nur ein Gleichnis,” die wij onderkennen, zonder nochtans haar uitingen te verstaan.